

Andrzej Marcinkowski

Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 11 października 1995 r. III CZP 138

Palestra 40/7-8(463-464), 259-261

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

■ Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z 11 października 1995 r.

III CZP 138/95*

Teza głosowanej uchwały brzmi:

Środek odwoławczy od rozstrzygnięcia w przedmiocie częściowego odrzucenia pozwu zamieszczonego w wyroku podlega rozpoznaniu jako zażalenie także w sytuacji, gdy jest on zawarty w rewizji wniesionej od orzeczenia w zakresie rozstrzygającym o istocie sprawy.

I

Kodeks postępowania cywilnego z 1964 r. rozgranicza dopuszczalność dwóch środków odwoławczych, jakimi są rewizja i zażalenie, według jednolitego kryterium, którym jest przedmiot zamieszczonego w orzeczeniu sądu rozstrzygnięcia. Jeżeli przedmiotem stanowczego rozstrzygnięcia sądu w postępowaniu procesowym jest istota sprawy, to od orzeczenia mającego postać wyroku przysługuje rewizja (art. 367 k.p.c.). Natomiast na postanowienie sądu kończące postępowanie w sprawie oraz na inne postanowienia, a także na zarządzenia przewodniczącego oznaczone w kodeksie, przysługuje w postępowaniu procesowym zażalenie (art. 394 k.p.c.)¹.

Podział jest jasny i przejrzysty. Tylko w jednym wypadku, a chodzi tutaj o art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c., jeżeli strona składa rewizję od wyroku, czyli środek zaskarżenia co do istoty sprawy, to nie musi wnieść odrębnego środka w postaci zażalenia na postanowienie orzekające o kosztach procesu. Jest to jedyny wyjątek, albowiem gdy chodzi o zażalenie na orzeczenie o natychmiastowej wykonalności (art. 394 § 1 pkt 4 k.p.c.), to możliwości takiej nie ma, mimo że postanowienie w tym przedmiocie zamieszczone jest także w wyroku.

Już w postanowieniu z 5 października 1966 r. Sąd Najwyższy stwierdził, że „na zawarte w wyroku postanowienie o umorzeniu postępowania przysługuje jedynie zażalenie”². Także w uchwale z 15 maja 1970 r. Sąd Najwyższy udzielił na pytanie prawne odpowiedzi tej treści, że „na postanowienie o odrzuceniu pozwu, choćby zawarte w wyroku, przysługuje zażalenie. Zażalenie takie, bez względu na nadaną mu formę, podlega odrzuceniu, jeżeli zo-

---

* Głosowana uchwała opublikowana została w OSNC 1996, z. 2, poz. 20.

stało wniesione po upływie terminu przewidzianego w art. 394 § 2 k.p.c.”³.

Zarówno uchwała składu siedmiu sędziów z 26 lutego 1968 r., jak i uchwała powołana wyżej z 15 maja 1970 r. zostały zakwestionowane w doktrynie⁴. Dopiero uchwała połączonych Izb: Izby Cywilnej, Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 6 marca 1972 r. przesądziła, że w razie odrzucenia pozwu wyrokiem środek odwoławczy podlega rozpoznaniu jako zażalenie również wtedy, gdy skarżący nazwał go rewizją; nie może być jednak odrzucony z powodu niezachowania terminu przewidzianego w art. 394 § 2 k.p.c.⁵ Mogłoby się przeto wydawać, że zagadnienie zostało wszechstronnie wyjaśnione i definitywnie rozstrzygnięte i że ustąpią wątpliwości praktyki orzeczniczej sądów w tym zakresie. Zagadnienie powróciło jednak, o czym świadczą najlepiej choćby uchwały Sądu Najwyższego z 6 września 1994 r.⁶, jak i glosowana uchwała.

W moim przekonaniu nie jest już dyskusyjna kwestia, czy o dopuszczalności rewizji decydować może forma, jaką sąd pierwszej instancji nadał swemu orzeczeniu (wyrok względnie postanowienie), czy też treść orzeczenia. Powołana uchwała połączonych Izb Sądu Najwyższego z 6 marca 1972 r. rozstrzygnęła ten problem w taki sposób, iż obecnie, jeżeli sąd zamiast postanowienia wydał wyrok i wyrok ten został zaskarżony rewizją, to sąd rewizyjny powinien rozpoznać ją jako zażalenie. Tego rodzaju środek odwoławczy nie może być też odrzucony z powodu niezachowania terminu przewidzianego w art. 394 § 2 k.p.c.

W aktualnie obowiązującym stanie prawnym, który nie jest doskonały, tylko w drodze przedstawionej interpretacji przepisów prawa procesowego można było dojść do zadowalającego rezultatu. Tak też postąpił Sąd Najwyższy w glosowanej uchwale przyjmując, iż „za utrwalony w orzecznictwie należy uznać pogląd, że o rodzaju i dopuszczalności środka odwoławczego decyduje przedmiot rozstrzygnięcia, a nie forma, jaką nadano temu rozstrzygnięciu”. Rozwiązanie to uwzględnia także interes strony, która przecież nie musi się znać na subtelnościach proceduralnych i nie może ponosić ujemnych następstw procesowych wskutek nadania orzeczeniu przez sąd niewłaściwej formy.

Z przedstawionych przyczyn glosowana uchwała zasługuje na aprobatę.

II

Ostatnia nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego⁷ dotyczy głównie środków odwoławczych, wprowadzając w miejsce rewizji apelację i kasację, a także wzmacniając zasadę kontrydiktoryjności

i tym samym ograniczając działanie sądu z urzędu. Jest przy tym oczywiste, że te główne cele nowelizacji uniemożliwiały poprawienie innych przepisów k.p.c., które też powinny być znowelizowane. Przy kolejnej nowelizacji k.p.c. będzie stosowna okazja, aby ewentualnie wprowadzić pewne zmiany także w zakresie, który jest przedmiotem niniejszej glosy. Sadzę, że należy rozpocząć dyskusję nad dalszym usprawnieniem procesu cywilnego i dalszym doskonaleniem przepisów k.p.c., w tym także nad miejscem i sposobem nowelizacji przepisów dotyczących dopuszczalności rewizji (niedługo już apelacji) w procesie i stworzenia jasnych i czytelnych kryteriów oddzielających od siebie środki odwoławcze, jakimi są rewizja (niedługo już apelacja) i zażalenie.

Andrzej Marcinkowski

Przypisy:

¹ Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 lutego 1968 r. III PZP 44/67, OSNCP 1968, z. 8–9, poz. 130.

² Postanowienie Sądu Najwyższego z 5 października 1966 r. III CR 213/66 OSPiKA 1967, poz. 226.

³ Uchwała Sądu Najwyższego z 15 maja 1970 r. III PZP 9/70 OSNCP 1970, z. 10, poz. 184.

⁴ Patrz przykładowo: krytyczna glosa Stanisława Rejmana z równie krytyczną notką Mieczysława Piekarskiego, NP 1968, z. 12, s. 1859 i n.; krytyczna glosa Mieczysława Piekarskiego OSPiKA 1971, poz. 1; B. Bładowski: *Zażalenie w postępowaniu cywilnym*, 1975, s. 54.

⁵ Uchwała połączonych: Izby Cywilnej i Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 6 marca 1972 r. III CZP 27/71 OSNCP 1973, z. 1, poz. 1.

⁶ Uchwała Sądu Najwyższego z 6 września 1994 r. III CZP 101/94 OSNC 1995, z. 2, poz. 24.

⁷ Dz.U. z 1996 r. Nr 43, poz. 189.